

FƏRDİ SAHİBKARLARA "SURPRİZ" OLACAQ DƏYİŞİKLİK - ŞƏRH

Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılan "Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi birmənalı qarşılanmayıb.

Valyuta.Az xəbər verir ki, layihədə Əmək Məcəlləsinin 7-ci maddəsinə 2-3-cü və 2-4-cü hissələrin əlavə edilməsi nəzərdə tutulub:

"2-3. Aşağıdakı hallarda tərəflər arasında yaranan münasibətlər əmək münasibətləri hesab edilir və onların mülki hüquqi müqavilələrlə rəsmiləşdirilməsinə yol verilmir:

2-3.1. müqavilənin məzmunu bu Məcəllənin 43-cü maddəsinin 2-ci hissəsinə, forması isə bu Məcəllənin 44-cü maddəsinin 2-ci hissəsi ilə müəyyən edilmiş formaya uyğun olduqda;

2-3.2. bu Məcəllənin 48-ci maddəsinə uyğun olaraq tərəflər arasında münasibətlərin rəsmiləşdirilməsi və müvafiq qeydlərin aparılması üçün əmək kitabçası təqdim edildikdə;

2-3.3. tərəflər arasında münasibətlər müvafiq peşə və ya vəzifəyə qəbul (təyin) edilmə, o cümlədən ödənişli seçkili və ya təyinatlı, habelə müsabiqə əsasında vəzifəni tutma, kvota üzrə işə düzəlmə, məhkəmənin qərarı ilə işə bərpa olunma ilə bağlı yarandıqda;

2-3.4. tərəflər arasında münasibətlər işəgötürənin əsas fəaliyyət sahəsinə aid işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsi ilə bağlı yarandıqda;

2-3.5. tərəflər arasında münasibətlər işlərin (xidmətlərin) əvəzçilik və ya müvəqqəti əvəz etmə qaydasında yerinə yetirilməsi ilə bağlı yarandıqda;

2-3.6. yerinə yetirilməsi şərtlərinə görə iş (xidmət) müvəqqəti xarakterə malik olduğu halda müqavilənin müddətinin uzadılması bu Məcəllənin 73-cü maddəsinə uyğun tənzimləndikdə;

2-3.7. yerinə yetirilən işə (xidmətə) görə ödənilən haqqın tərkibi bu Məcəllənin 157-ci maddəsinin 3-cü hissəsində göstərilən aylıq tarif (vəzifə) maaşından, əlavədən və mükafatdan ibarət olduqda;

2-3.8. müqavilədə bu Məcəllənin 10-cu, 77-ci, 112-ci, 179-cu və 186-cı maddələrində nəzərdə tutulmuş məsələlərin tənzimlənməsi nəzərdə tutulduqda.

2-4. Bu maddənin 2-3-cü hissəsində nəzərdə tutulan hallardan biri aşkar edildiyi gündən bu maddənin 2-ci hissəsinə uyğun olaraq yazılı əmək müqaviləsi bağlanmalıdır".

Məcəlləyə təklif edilən bu dəyişikliklər qəbul edilərsə, hazırda bir çox iş sahələrində, o cümlədən tikinti, məsləhət xidmətləri, media, QHT sektorunda üstünlük verilən mülki hüquqi müqavilələrə (xidməti müqavilə) son qoyula bilər. Bu sahələrdə işçi və işəgötürən münasibətləri əmək müqaviləsi ilə tənzimlənməlidir.

Bununla bağlı fikirlərini Valyuta.Az-a bölüşən vergi ekspert **Vəli Əliyev** əmək müqaviləsi bağlamaqla əlaqədar məcburiyyətin digər qanunvericilik aktları ilə ziddiyyət təşkil etdiyini deyib:

"Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 35-ci maddəsinə əsasən, əmək fərdi və ictimai rifahın əsasıdır. Hər kəsin əməyə olan qabiliyyəti əsasında sərbəst surətdə özünə fəaliyyət növü, peşə, məşğuliyyət və iş yeri seçmək hüququ vardır. Konstitusiyasının 35-ci maddəsinin 4-cü bəndinə əsasən Əmək müqavilələri sərbəst bağlanılır. Heç kəs əmək müqaviləsi bağlamağa məcbur edilə bilməz".

Ekspert müqavilə azadlığının sahibkarların öz hüquqları reallaşdırması üçün əsas vəsi-tələrdən olduğunu vurğulayıb: “Mülki Məcəllənin 390.1-ci maddəsinə əsasən, fiziki və hüquqi şəxslər azad surətdə müqavilələr bağlaya və bu müqavilələrin məzmununu müəyyənləşdirə bilərlər.

Mülki Məcəllənin 390-cı maddəsində müəyyən edilən müqavilə azadlığı Konstitusiyanın 29-cu və Mülki Məcəllənin 152.1-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş mülkiyyət, eləcə də Konstitusiyanın 59-cu maddəsində təsbit edilmiş azad sahibkarlıq hüquqlarının reallaşdırılması elementlərindən biri kimi çıxış edir”.

Sözgedən normaların fiziki və hüquqi şəxslərin azad surətdə müqavilələr bağlamasına və bu müqavilələrin məzmununu müəyyənləşdirməyə təminat verdiyini deyən V.Əliyevin sözlə-rinə görə, müqavilə azadlığının məzmununu formalaşdıran elementlər sırasında seçdiyi kon-tragentlə müqavilə bağlamaq (və ya bağlamamaq), onun növü və formasını, habelə bağlanan müqavilənin şərtlərini, o cümlədən müvafiq qiymətləri müəyyən etmək azadlığı verilib.

Əmək Məcəlləsinin 3-cü maddəsinin 5-ci bəndinə əsasən, əmək müqaviləsi işəgötürənlə işçi arasında fərdi qaydada bağlanan əmək münasibətlərinin əsas şərtlərini, tərəflərin hüquq və vəzifələrini əks etdirən yazılı müqavilədir.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 35-ci maddəsinin 4-cü bəndinə əksini tapmış prinsipə əsaslanaraq Əmək Məcəlləsinin 42-ci maddəsi əmək müqavilələri-nin sərbəst bağlandığını və əmək münasibətləri yaratmayan və ya yaratmaq istəməyən heç kə-sin əmək müqaviləsi bağlamağa məcbur edilə bilməzliyini tənzimləyir. V.Əliyev vurğulayıb ki, Əmək Məcəlləsinə təklif edilən yeni dəyişikliklər bu prinsiplərlə ziddiyyət təşkil edir:

“Məsələn, qanun layihəsində qeyd edilir ki, tərəflər arasında münasibətlər işəgötürənin əsas fəaliyyət sahəsinə aid işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsi ilə bağlı yarandıqda əmək müqa-viləsi bağlanmalıdır. Fiziki şəxsin, xüsusi ilə intellektual iş ilə bağlı əmək münasibətlərinə da-xil olmaq istəməməsi səbəbindən əmək müqaviləsinin bağlanmasına razı deyilsə, bu həm də konstitusion hüquqdursa niyə təklif olunan dəyişiklik vətəndaşı müqavilə bağlamağa məcbur etməlidir? Bu həm də Mülki Məcəllənin 390-cı (müqavilə azadlığı) maddəsi ilə ziddiyyət təşkil edir”.

Ekspert xüsusi ilə qeyd edib ki, tikinti şirkətinin fiziki şəxsdən tikinti xidmətinin alması əğlabatan deyil. Lakin kommersiya mübahisələrində ixtisaslaşan hüquq şirkətinin, inzibati mübahisələrdə ixtisaslaşan hüquqşünasdan hüquqi xidmət alması normaldır. Eləcə də bina tikintisi üzrə ixtisaslaşmış mühəndis-lahiyələndirmə xidməti göstərən şirkətin, iri həcmli su qurğularının tikintisi üzrə ixtisaslaşmış mühəndisdən xidmət alması normaldır.

V.Əliyev hesab edir ki, müzakirə edilən qanun layihəsi mikro sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğil olan fiziki şəxslərin azad sahibkarlıq hüquqlarını məhdudlaşdırır.

Zeynəb Vəkil
Valyuta.Az